

Wittelsbachit ja olut

Baijerin hallitsijasuku, Wittelsbachit, tunnetaan tätä nykyä lähinnä historian lehdiltä. Suvun valta-asema päättyi I maailmansodan myötä 1918. Olutharrastajien näkökulmasta tämä perhe on kuitenkin ainutlaatuisessa asemassa: tuskin mikään muu hallitsijasuku on tehnyt yhtä paljon ja konkreettisia tekoja nimenomaan olutkulttuurin edistämiseksi. Tässä lyhyessä esityksessä pyrin tarkastelemaan Wittelsbachien hallitsijasuvun roolia baijerilaisen olutkulttuurin edistäjänä ja ohjaajana.

Muutama sana alkuun Wittelsbachien noususta Baijerin vallankahvaan. Dynastian 738-vuotinen taival alkoi 1180. Ensimmäiset 600 vuotta suku oli herttuallinen, kunnes 1806 se korotettiin kuninkaalliseksi. Baijeri kuului tuolloin Itävalta-Unkariin, Habsburgien keisarikuntaan. Wittelsbachit olivat kuitenkin heti Habsburgien jälkeen merkittävimässä asemassa eurooppalaisena hallitsijasukuna, sillä heidän perimäänsä ja aviollisia kytköksiänsä löytyi jokseenkin jokaisesta tilkkutäkkimantereen kuningashuoneesta. Wittelsbacheja oli ajan yli niin Luxembourgin herttuana, Kreikan ja Ruotsin kuninkaina ja peräti koko pyhä Saksalais-Roomalaisen keisarikunnan keisarina. Koko tämän pitkän aikajänteen yli erottuu kirkkaana suvun läheinen suhde olueen. Yhdistettynä absolutismin - huomattavaa ettei sanaa käytetä alkoholimerkityksessään! - ajan hallitsijoiden kaikkivaltiuteen, antoi asema erinomaiset mahdollisuudet vaikuttaa juomakulttuuriin, mikäli tahtoa oli.

Vuonna 1269, Baijerin neljäs herttua Ludwig Ankaru perusti Münchenin ensimmäisen panimon [tästä lisää]. Tunnetuin ja toistetuin vuosiluku lienee 1516, jolloin herttua Wilhelm IV julisti baijerilaisen oluen puhtauslain, Reinheitsgebotin, joka sittemmin laajeni yleissaksalaiseksi. Lähes 40 vuotta myöhemmin, 1553, herttua Albrecht V puolestaan kielsi oluenpanon kesäkaudella, joka määriteltiin ajanjaksoksi huhtikuun lopulta syyskuun lopulle. Juuri tämän rajoituksen päättymiseen ajoittui myös ensimmäinen Oktoberfest yli 250 vuotta myöhemmin. Sen pohjalta muodostuivat käsitteiksi myös baijerilainen lager ja Märzen. Reinheitsgebotin ohella ja ehkä sitäkin paremmin Baijeri tunnetaan vehnäoluestaan, jonka valta-asema alkoi muodollisesti vuodesta 1602. Tällöin herttua Maximilian I rajasi vehnäoluen valmistuksen monopoliaseman Wittelsbacheille itselleen ja määräsi edelleen kaikki valtapiirissään olevat majatalot tätä tarjoamaan. Hallitsijasuvun vehnäolutpanimo sai luonnollisesti hovipanimon, Hofbräuhausin, nimityksen. Tätä monopoliasemaa kesti aina vuoteen 1798.

Se kytkös, joka meidätkin täällä selkeimmin yhdistää Wittelsbachien suvun kronikkaan on kuitenkin kuninkaallinen häätöjuhla vuonna 1810 Münchenin Theresienwiesellä, suurella niityllä aivan kaupungin kupeessa. Tällöin vihittiin kruununprinssi Ludwig I ja prinsessa Therese von Sachse-Hildburghausen. Kuninkaallisia häitä täydensivät ravikilpailut ja suuri kansanjuhla, joka menestyksensä vuoksi päätettiin järjestää uudelleen. Ja uudelleen, ad infinitum.

Mainittakoon lopuksi, että Wittelsbachien virstanpylväiksi oluen saralla voidaan myös lukea Münchenin polyteknillisen koulun perustaminen 1868 Weihenstephanin luostariin, joka tunnetaan maailman vanhimpana jokseenkin yhtäjaksoisesti toimineena panimona. Tämä

opinahjo, nykyinen panimoteknillinen tiedekunta, keskittyi alusta alkaen tieteellisen oluenpanon opetukseen ja tutkimukseen. Vaikka kuningashuoneen hallitsija-asema päättyikin keisarikunnan romahduksen myötä marraskuussa 1918, ovat Wittelsbachit vaikuttamassa tämänkin päivän baijerilaisessa olutkulttuurissa varsin keskeisesti. König Ludwig -oluita valmistavan Kaltenbergin linnapanimon johdossa toimii näet Baijerin nykyinen prinssi, nimeltään Luitpold, jonka henkilö kytkeytyy meidän seuramme historiaan mielenkiintoisen käänteen myötä.

Jyväskylässä, jossa seuramme perustettiin 2009 vaikutti nimittäin 90-luvun puolivälissä Mestaripanimo -niminen ravintolapanimo. Se sijaitsi keskeisellä paikalla vanhassa työväentalossa ja valmisti Pesiaali -nimistä olutta useana eri lajikkeena. Panimon laitteet ostettiin suoraan Baijerista Hopfen & Malz -nimiseltä yhtiöltä, joka sattumoisin oli prinssi Luitpoldin omistuksessa. Niinpä sitten avajaispäivänä prinssi itse tapansa mukaisesti lensi yksityiskoneellaan Jyväskylään ja laski ensimmäisen tuopin Oktoberfestin perinteisen O zapft ist! -seremonian kaavaa mukaillen. Valitettavasti Mestaripanimon toiminta kuitenkin päättyi 90-luvun lopulla ja laitteet matkasivat Laitilan kautta Ahvenanmaalle Stallhagenille, josta ne ilmeisesti ovat jo siirtyneet eläkkeelle. Tämä jyväskyläläisen olutkulttuurin historian tapahtuma luo henkisen sillan seuramme perustamiseen ja alkuvaiheen baijerilaisvaikutteisiin. Siten Wittelsbachien vaikutus on kiertoteitse myös seuramme taipaleen siivittäjänä.

Kohottakaamme tuopit olutkulttuurin suurimman hallitsijasuvun muiston kunniaksi! Zu Wittelsbach, hals und beinbruch!